

ФАКТОРИ РИЗИКУ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Л.Васільєва, д.н.держ.упр., професор

У сучасній економіці керувати підприємством доводиться в умовах невизначеності та ризику. До невизначеності й конфліктності призводять негаразди як по горизонталі, так і по вертикалі управління, суперечності та конфлікти як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищах підприємства. За своєю природою жодна підприємницька діяльність не може бути абсолютно безризиковою. Ризики стають невід'ємною частиною господарського механізму підприємства, оскільки значною мірою впливають на фінансові результати господарської діяльності і спричиняють виникнення потреби у створенні відповідних механізмів управління ними.

Проведемо аналіз факторів ризику, що впливають на показники економічної діяльності підприємства. Розділимо їх на два основні класи: зовнішні та внутрішні.

Зовнішні чинники, в свою чергу, розділимо на фактори прямого впливу і опосередкованого впливу. Далі складемо перелік виявлених аналітичним способом ключових факторів ризику.

До факторів прямого впливу, які вимагають особливого контролю для підприємств, віднесемо:

- вартість сировини, матеріалів, паливно-енергетичних ресурсів - здатність підприємства вибрати альтернативних постачальників;
- споживчий попит - робота служби маркетингу впливати на формування попиту на продукцію, послуги, моделі управління;
- модернізація конструкцій, комплексів і технологій - програма постійного вдосконалення інфраструктури;
- якість продукції - здатність підприємства постійно вдосконалювати цей параметр, менеджмент якості;
- престиж організації - позитивна репутація (реноме), гудвіл, бренд - результат роботи служби PR;
- конкурентна ситуація на ринку - вміння долати і ставити конкурентні захисні бар'єри, робота з державними, наглядовими органами та регулятором, розробка ефективної стратегії поведінки на ринку;
- державні стандарти, міжнародні стандарти, галузеві стандарти, норми і правила - впровадження передових і прогресивних, адаптація нормативної бази, розробка внутрішніх регламентів.

Факторами опосередкованого впливу на підприємства визначимо:

- технологічні переваги - рівень розвитку і потенціал технологій та наукових досліджень;
- інноваційні переваги - вміння передбачити, створити, впровадити і ефективно захистити результати інтелектуальної діяльності, наявність розвиненої інфраструктури для підтримки інноваційної діяльності;
- фінансові можливості споживача - здатність утримати споживача через програми лояльності;

- політика - здатність працювати з органами державної, муніципальної, місцевої та інших рівнів влади через створення в системі менеджменту особливої функціональної одиниці - GR-служби;

Окремо виділимо і досліджуємо найбільш важливі внутрішні чинники, що містять деструктивний компонент впливу на ключові показники в практичній діяльності підприємства:

- імідж керівництва - створення і підтримання позитивної репутації на різних рівнях взаємодії;

- життєвий цикл продукції - можливість і вміння своєчасно реагувати на коливання ринку, запитів й очікувань споживачів, поліпшення споживчих властивостей, сервісних можливостей і модернізації продукції, що випускається;

- рекламна діяльність - організація рекламних кампаній при просуванні продукції на нові ринки збуту або підтримки стійкого попиту на поточний асортимент;

кваліфікація персоналу - постійне підвищення рівня професійної підготовки та освіченості, освоєння нових професій, вдосконалення особистих компетенцій керівництва та працівників підприємства;

- якість та ціна продукції - утримання паритетної ціни та належної якості продукції;

- організаційна структура управління - модель управління підприємством, при якій досягається максимальний економічний та синергетичний ефект;

- спеціалізація, концентрація виробництва - зниження витрат за рахунок більш ефективного використання ресурсної бази, оптимізація номенклатури продукції, що випускається під вимоги ринку або замовника, вдосконалення технологій виробництва;

- продуктивність праці - впровадження нових професійних стандартів, вдосконалення ключових якостей працівників, модернізація виробництва, створення комфортних умов на підприємстві та активне залучення працівників в соціальні та творчі процеси, створення гідних умов дозвілля і відпочинку;

- стимулювання – пошук можливості щодо додаткового заохочення співробітників, створення і залучення працівників в змагальний процес;

- конструкторсько-технологічний рівень продукції - залучення всіх працівників до процесу поліпшення якості та споживчих властивостей продукції, кооперація науково-дослідних, конструкторських і виробничих підрозділ в сфері НДДКР.

Розглянемо перераховані вище фактори з точки зору динаміки і систематизуємо такі підходи до їх оцінки:

1. Інтегральний підхід.

2. Динамічний підхід.

3. Сутнісний (онтологічний) підхід, заснований на розкритті «глибинної», суперечливої (як пропозиція - інтелектуальної) еволюційної природи ризику.

4. Попереджувальний підхід, який вимагає більш ефективного прогнозу ризикових подій, Foresight.

5. Ігровий підхід.

6. Самоорганізація (саморегулювання системи в процесі виконання динамічних задач).

Фактори ризику, перераховані вище пропонується послідовно оцінювати з точки зору динаміки їх розвитку і впливу на діяльність підприємства, формуючи на основі результатів оцінки модулі управління.

Для кожного модуля розробляється набір інструментів і механізм їх застосування. Наприклад, для модуля управління ризиками персоналу розробляються механізми контролю виконання посадових обов'язків та робочого часу, терміни здачі звітності, розробляються програми мотивації та стимулювання.

Для модуля управління фінансами розробляються механізми контролю витрат та інвестицій, включаючи інструменти фінансового аудиту, управління ризиками шахрайства та неправомірних витрат.

Також, окремі модулі управління повинні бути орієнтовані на такі види контролів: комплаєнс та юридичний.

Обов'язковою вимогою повинно бути вдосконалення модуля страхового захисту майнових інтересів підприємства.

Таким чином, обумовлюється передумова для вдосконалення методики розробки комплексу управління ризиками підприємства, що враховує динамічні характеристики процесів, що відбуваються на підприємстві, включаючи процеси прийняття відповідальних управлінських рішень, структурної та функціональної перебудови системи управління підприємством, адаптації її до умов активного середовища і зовнішніх впливів різного характеру.